

Глухівський національний
педагогічний університет
імені Олександра
Довженка

Вибіркова дисципліна

«Гендерні аспекти зарубіжної літератури»

Спеціальність – 014 Середня освіта

Предметна спеціальність – 014.021 Середня освіта (Англійська мова і зарубіжна література)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

Вид навчально-методичного забезпечення:

Силабус курсу

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Кількість кредитів: 5

Викладач: к. філол. н., ст. викладач

Кушнерьова Марина Олександрівна,

Контактна інформація:

e-mail: kushnyerova@gnpu.edu.ua

тел. моб.: **0990368740**

Кількість часу на вивчення дисципліни

	денна форма	заочна форма
Лекцій	30	8
Практичних занять	30	8
Самостійна робота студента	90	134
Форма контролю	залік	залік

Опис дисципліни

Програма вибіркової дисципліни «Гендерні аспекти зарубіжної літератури» складена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за предметною спеціальністю 014.021 Середня освіта (Англійська мова і зарубіжна література).

ОК «Гендерні аспекти зарубіжної літератури» є вибірковою дисципліною і передбачає вивчення художніх текстів зарубіжних авторів в контексті гендерного осмислення створеного ними художнього світу, інтерпретації таких категорій, як хронотоп, система образів, художня деталь, індивідуальний стиль тощо як знаків «чоловічого» «жіночого» текстів, розкриття психологізму оповіді за допомогою проявів «чоловічого» і «жіночого» письма, осмислення гендерних стереотипів та авторських позицій, формування читацької та інтерпретаційної компетентностей. Програма дисципліни охоплює курс зарубіжної літератури від XIX до початку XX століття. Актуальність вивчення освітнього компонента обумовлена ключовим місцем гендерних студій в літературознавчій парадигмі, багатоаспектністю жіночого й чоловічого дискурсів, можливістю осмислити глибинний зміст художнього твору через розкриття проблем гендерних розбіжностей.

Пререквізити для успішного оволодіння змістом дисципліни є загальні, фахові компетентності, компетентності предметної спеціальності та результати навчання, сформовані у процесі паралельного опанування дисципліни «Історія зарубіжної літератури».

Постреквізити вивчення дисципліни – продовження вивчення освітнього компоненту «Історія зарубіжної літератури» та опанування дисципліни «Методика навчання зарубіжної літератури».

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні уявлень про гендерну специфіку художньої літератури, у розширенні й поглибленні відомостей щодо фемінного і

маскулінного дискурсів, провідних тенденцій реалізації гендерологічного підходу в сучасному літературознавстві, у підвищенні рівня обізнаності щодо перспектив вивчення зарубіжної літератури із долученням гендерних студій.

Завдання дисципліни:

- ознайомлення з основними підходами до осмислення гендерної проблематики;
- обґрунтування передумов актуалізації гендерних аспектів літератури, обумовленості гендерних студій сучасним дискурсом і сформованою традицією;
- формування уявлення про базові концепти, що визначають гендерологічну методологію, гендерну нарративну стратегію, гендерний конфлікт тощо;
- розвиток творчих здібностей здобувачів вищої освіти, критичного мислення, творчої уяви, формування інтерпретаційної парадигми та вміння проводити комплексний літературознавчий аналіз, спираючись на сучасні теорії і підходи до вивчення й осмислення художнього тексту.

Організація навчання

Види занять. Лекція з елементами бесіди передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Із метою активізації пізнавальної діяльності студенти беруть участь в обговоренні художніх текстів. Вибудована система запитань сприяє з'ясуванню рівня обізнаності здобувачів освіти із матеріалом курсу, визначає ступінь їх готовності до сприйняття і засвоєння наступного матеріалу.

Практичне заняття передбачає поглиблений, детальний розгляд художніх текстів здобувачами вищої освіти. Відповідно це може бути поглиблений текстуальний аналіз творів малих форм (оповідань, новел) або аналіз ключових розділів, уривків зі стислим оглядом усього твору (під час вивчення великих за обсягом творів – романів, п'єс тощо). Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність здобувачів освіти, що передбачає творчо-критичне читання, спрямоване на поглиблення і розширення знань, набутих раніше (під час лекцій і практичних занять). Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою дисципліни та містить завдання різного типу: від підготовки повідомлень, розробки аргументованих висновків з приводу прочитаного, складання опорного конспекту до творчих завдань – підготовка презентації, робота над порівнянням оригіналу і перекладу тощо.

Організаційні та навчальні обов'язки студентів:

- дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- виконувати завдання, передбачені планами практичних занять;
- брати участь в обговоренні теоретичних питань, виконанні групових та індивідуальних завдань, тестуванні тощо;
- самостійно опрацьовувати теоретичний матеріал з окремих тем або питань за рекомендованою літературою, складати опорні конспекти, таблиці, схеми, виконувати завдання різного рівня складності;
- виконувати завдання тематичного контролю, брати участь у підсумковому тестуванні;
- у разі необхідності отримувати додаткові консультації викладача;
- виконувати завдання вчасно;
- дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.

ЗМІСТ КУРСУ

Теми лекцій	
1-2	Гендерний аспект зарубіжної літератури як засіб деконструкції сформованих інтерпретаційних стереотипів, пошук нового підходу до осмислення художніх текстів. Маскулінність та фемінність як ознаки гендерної ідентичності. Формування гендерологічного напрямку, зосередженого на втіленні фемінності й маскулінності в особливих картинах світу, точці зору автора та героя, системі персонажів, характері авторської свідомості, в особливих типах жіночої й чоловічої літератури.
3	Жіноча проза як літературознавча проблема. Розвиток жіночого письма та жіночого письменства в англійській літературі. Есеїстика В. Вулф і висвітлення гендерного питання (дослідження місця жінки в «чоловічому» світі).
4-5	Сучасне жіноче письмо як жанр. Розвиток жіночої прози в англійському модернізмі. Мовна особистість жінки-авторки як джерело гендерної репрезентації. Творчість В. Вулф, М. Сінклер і Д. Річардсон.
6	Гендерний тип конфлікту в зарубіжній літературі.
7-8	Гендерна природа психологізму в творчості зарубіжних письменників XIX – початку XX століття.
9	Гендерна наратологія: вплив гендерної ідентичності на структуру художнього тексту. Дискурсивні стратегії жіночого письма в художньому контексті.
10	Жіноча література і травматичний досвід війни.
11	Гендерний дискурс у літературі non-fiction.
12	Літературна традиція художнього письма у світлі гендерної теорії.
13	Гендерний аспект драматургії (творчість Г. Ібсена, Дж. Б. Шоу).
14	Гендерні стереотипи в детективній прозі (Е. А. По, А. Конан Дойл)
15	Формування гендерного дискурсу у світовому та українському культурному та мистецькому просторі.
Теми практичних занять	
1	Феномен літератури, створеної жінками. Роман «Джейн Ейр» Ш. Бронте як класичний текст про жіночу долю. Конструювання образів жінки-героїні та жінки-читачки.
2-3	Фемінізація британського роману у творчості Дж. Остін, Е. Гаскел, Е. Бронте.
4-5	Розуміння жіночої екзистенції у творах В. Вулф і Г. Лоуренса (на матеріалі романів «Місіс Делловей», «Коханець леді Чаттерлей»)
6	Художнє осмислення ідей фемінізму в творчості Е. М. Форстера (роман «Говардз Енд» та оповідання «Кімната з видом»).
7-8	Гендер і культура. Проблема вікторіанського ідеалу жінки в романах Ч. Діккенса «Великі сподівання» і В. Коллінза «Жінка в білому».
9-10	Гендерні аспекти творчості Джозефа Конрада («Емі Фостер», «Серце темряви», «Лорд Джим»).
11	Взаємодія східної і західної традиції в зарубіжній літературі: гендерний аспект образності (оповідання Дж. Р. Кіплінга)
12	Гендерна проблематика у творчості Дж. Б. Шоу («Будинки вдівця», «Професія місіс Уоррен», «Пігмаліон»)
13	Художнє потрактування жіночої картини світу (В. М. Теккерей «Ярмарок суєти»).
14	Проблема співвідношення гендеру і жанру. Гендерні аспекти літератури фентезі (творчість Т. Пратчетта, Дж. Р. Р. Толкін)
15	Постмодерністський підхід до висвітлення гендерної проблематики (Дж. Фаулз «Жінка французького лейтенанта»).

**Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання)
з дисципліни «Гендерні аспекти зарубіжної літератури»**

Навчальні досягнення здобувачів освіти відповідно до Положення «Про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському НПУ імені Олександра Довженка» оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Відповідність шкал оцінювання

Сума балів за 100 бальною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень студентів
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу; вміннями їх практичного впровадження
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичним знаннями, практичними вміннями й навичками
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче за середній
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	X	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.

Загальний підсумковий бал з дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни «Гендерні аспекти зарубіжної літератури» становить 100 балів.

Підсумкова оцінка є сумою балів, які отримує студент за:

- поточну роботу на практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійної роботи студентів;
- модульний контроль.

У межах навчальної дисципліни «Гендерні аспекти зарубіжної літератури» визначається вага кожного вищезазначеного виду робіт – максимальна кількість балів, яку може отримати студент у процесі виконання кожного виду робіт.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни «Гендерні аспекти зарубіжної літератури» продемонстровано в таблиці:

<i>Практичні заняття</i>								<i>Самостійна робота</i>								<i>Модульний контроль</i>		<i>Форма семестрової атестації – залік</i>
Максимальна кількість балів – 40								Максимальна кількість балів – 40								Максимальна кількість балів – 20		Максимальна кількість балів – 0
ПР.1	ПР.2	ПР.3	ПР.4	ПР.5	ПР.6	ПР.7	ПР.15	CP1	CP2	CP3	CP4	CP5	CP6	CP7	CP8	MKN№1	MKN№2	–
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	

Якщо студент отримує загальний бал з навчальної дисципліни «Гендерні аспекти зарубіжної літератури» не менше 60 балів, то, за згодою студента, він може бути зарахований як підсумковий семестровий бал з навчальної дисципліни (залік).

Якщо за результатами підсумкового семестрового контролю студент одержав до 59 балів, у нього виникає академічна заборгованість з дисципліни, яку можна ліквідувати під час повторного складання підсумкової семестрової атестації.

Список рекомендованих джерел

Основна література:

1. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія / Віра Агеєва. Київ : Факт, 2003. 319 с.
2. Давиденко Г. Історія новітньої зарубіжної літератури: навч. посіб. / Г. Давиденко, О. Чайка, Н. Гричаник, М. Кушнерьова. К.: Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Денисова Т. Історія американської літератури ХХ сторіччя. К.: Довіра, 2002. 320с.
4. Колошук Н. Г. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: у 2 ч. Ч. 2 : Після модерну : навч. посіб. для закладів вищої освіти. Київ : Кондор, 2023. 432 с.

Додаткова:

1. Гундорова, Т. "Гендер і письмо. Кур'єр Кривбасу. Кривий Ріг, (2002). № 2–3.
2. Павличко С. Фемінізм. К., 2002.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004, 536 с.
4. Брега Л. Гендерна природа психологізму у творах О.Забужко та О.Токарчук: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.05, 2016, Дніпро. 187с.
5. Варикаша М.М. Гендерний дискурс у літературі non-fiction (на матеріалі щоденників письменників першої половини ХХ століття). Автореф. дис. канд. філол. н. 10.01.06 – теорія літератури. Київ, 2009.
6. Гапон Н. Гендер у гуманітарному дискурсі: філософсько-психологічний аналіз. Львів: Літопис, 2002. 310 с.
7. Герасименко Н. Особливий погляд (огляд романів українських письменниць про події Революції гідності та війну на Сході України). *Слово і Час*. №. 7. 2018. С. 24–35.
8. Голобородько Я. Дескрипція натур-нескінченності . *Слово і Час*. Вип.№1. 2011, С.63-72.
9. Зборовська Н. Карнавал мертвих поцілунків (Феміністичні роздуми). Феміністичні роздуми на карнавалі мертвих поцілунків. Н. Зборовська, М. Ільницька. Львів : Літопис, 1999. 87с.
10. Кісь О. Жінка у традиційній українській культурі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) : [монографія]. 2-ге вид. Л., 2012. 287 с.
11. Перехресні стежки українського маскулінного дискурсу: Культура й література ХІХ – ХХІ століть / А. Матусяк та ін. ; за ред. А. Матусяк. К.: Laugus, 2014. 368 с.
12. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996.
13. Ткалич. М. Гендерна психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2016. 253с.
14. Філоненко С. Жанри та упередження: гендерний критерій в оцінках жанрів масової літератури.
15. Щотка О. Гендерна психологія: навч. посіб. О.В. Щотка. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 358 с
16. Bergmann H. Between Obedience and Freedom. Woman's Role in the Mid-Nineteenth Century Industrial Novel. – Sweden: ACTA UNIVERSITATIS GOTHOBURGENSIS, 1979. 169 p.
17. Davis K., Evans M., Lorber J. Handbook of Gender and Women Studies. Sage, 2006, 514p.
18. Gordon E. Gender Research in General. Cross Cultural Research Methods and the Study of Gender. Handbook of Gender Research in Psychology. 2010, p. 133-178.
19. Harding S. Sciences From Below: Feminism, Postcolonialities and Modernities. NC: Duke University Press, 2008. 296p.
20. Hofstede G. Culture's Consequences. New York: Aranson, 1980. 506p.
21. Koenig A., Eagly A., Mitchell A., Ristikari T. Are leader stereotypes masculine? A meta-analysis of three research paradigms.
22. Gilbert Sandra M. and Gubar Susan. The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-century Literary Imagination. New Haven-London, 1979.